

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ БІОЛОГІЇ, ГЕОГРАФІЇ ТА ЕКОЛОГІЇ
КАФЕДРА ГЕОГРАФІЇ ТА ЕКОЛОГІЇ**

ЗАТВЕРДЖЕНО
на засіданні кафедри
географії та екології
протокол № 6 від 20.01.2026 р.
в.о. завідувача кафедри

Роман МОЛІКЕВИЧ

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ/ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ

Природоохоронне законодавство та екологічне право

Освітня програма Екологія

Спеціальність 101 Екологія

Галузь знань 10 Природничі науки

Херсон — Івано-Франківськ 2026

Назва освітньої компоненти	Природоохоронне законодавство та екологічне право ОК27
Викладачі	Іосипчук Анастасія Михайлівна
Посилання на сайт	https://ksuonline.kspu.edu/course/view.php?id=7843
Е-mail викладача:	aiosypchuk@ksu.ks.ua
Графік консультацій	у робочий час, за допомогою месенжерів, чату KSU-online, електронної пошти
Форми контролю	екзамен

1. Анотація до курсу

Курс «Природоохоронне законодавство та екологічне право» присвячений ознайомленню з аспектами правового аспекту захисту довкілля, раціонального використання природних ресурсів та екологічної безпеки. Вивчаються природоохоронне законодавство України та світу. Окрім того, розширюються знання про правові засади управління, законодавчого регулювання та юридичної відповідальності у галузі екології. Окрема увага приділяється охороні біорізноманіття та об'єктам Природно-заповідного фонду України.

2. Мета та завдання курсу

Мета курсу: розширення знань про законодавче підґрунтя природоохоронної діяльності України та світу, формування системи знань про правове регулювання та механізми юридичної відповідальності у галузі екології.

Завдання курсу:

- засвоїти основну термінологію курсу;
- ознайомитись з різноманітними класифікаціями за різними критеріями і чинниками;
- ознайомитись зі структурою екологічного законодавства та принципів міжнародного екологічного права;
- ознайомитись зі сферою охорони довкілля та збалансованого природокористування;
- сформуванати вміння орієнтуватися у природоохоронному та природоресурсному законодавстві України та світу;
- розширити вміння наводити приклади та пояснювати процеси;

- розширити вміння співставляти, аналізувати та порівнювати;

3. Компетентності та програмні результати навчання

Інтегральна компетентність: Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та вирішувати практичні проблеми у сфері екології, охорони довкілля і збалансованого природокористування, або у процесі навчання, що передбачає застосування основних теорій та методів наук про довкілля, та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

K07. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

K12. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

Спеціальні (фахові) компетентності:

K14. Знання та розуміння теоретичних основ екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування.

K15. Здатність до критичного осмислення основних теорій, методів та принципів природничих наук.

K17. Знання сучасних досягнень національного та міжнародного екологічного законодавства.

K18. Здатність до оцінки впливу процесів техногенезу на стан навколишнього середовища та виявлення екологічних ризиків, пов'язаних з виробничою діяльністю.

K22. Здатність до участі в розробці системи управління та поводження з відходами виробництва та споживання.

Програмні результати навчання:

ПР02. Розуміти основні екологічні закон.

ПР03. Розуміти основні концепції, теоретичні та практичні проблеми в галузі природничих наук, що необхідні для аналізу і прийняття рішень в сфері екології, охорони довкілля та оптимального природокористування.

ПР07. Розв'язувати проблеми у сфері захисту навколишнього середовища із застосуванням загальноприйнятих та/або стандартних підходів та міжнародного і вітчизняного досвіду.

ПР08. Уміти проводити пошук інформації з використанням відповідних джерел для прийняття обґрунтованих рішень.

ПР17. Усвідомлювати відповідальність за ефективність та наслідки реалізації комплексних природоохоронних заходів.

ПР18. Поєднувати навички самостійної та командної роботи задля отримання результату з акцентом на професійну сумлінність та відповідальність за прийняття рішень.

ПР19. Підвищувати професійний рівень шляхом продовження освіти та самоосвіти.

ПР20. Уміти формувати запити та визначати дії, що забезпечують виконання норм і вимог екологічного законодавства.

ПР23. Демонструвати навички впровадження природоохоронних заходів та проєктів.

ПР24. Розуміти і реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності вільного демократичного суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

4. Обсяг курсу на поточний навчальний рік

Кількість кредитів/ годин	Лекції	Лабораторні заняття	Самостійна робота
4/ 120	22	20	78

5. Ознаки курсу

Рік викладання	Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний/ вибірковий
2025/2026	8	101 Екологія	4	Нормативний (OK27)

6. Технічне й програмне забезпечення/обладнання

Ноутбук, стаціонарний комп'ютер чи мобільний телефон, що має доступ до мережі Internet. Платформи KSU-online, KSU24, Zoom для організації та проведення курсу. Інструменти штучного інтелекту.

7. Політика курсу

Заняття курсу відвідуються відповідно до розкладу у синхронному форматі на платформі Zoom. У разі поважних причин здобувач може долучитися до заняття у асинхронному форматі, шляхом прослуховування відеоматеріалів та виконання завдань контролю. Відомості про курс, лекції та практичні, а також інформація на самостійне опрацювання розміщені на платформі KSU-online.

Оцінювання регламентується «Порядком оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти в Херсонському державному університеті» (наказ від 28.08.2024 № 410-Д).

При організації асинхронного навчання враховуються «Положення про використання технологій ДН в ОП у ХДУ» (наказ від 29.02.2024 №137-Д) та «Положення про використання технологій дистанційного навчання в освітньому процесі у ХДУ» (наказ від 29.02.2024 № 137-Д). Здобувач повинен обов'язково дотримуватись правил техніки безпеки.

За для коректного використання штучного інтелекту в освітньому процесі, прохання дотримуватись «Загальних політик використання штучного інтелекту в навчанні, викладанні й дослідженнях у Херсонському державному університеті» (наказ від 29.06.2023р. № 281-Д) та «Інституційного регламенту використання сервісів на основі штучного інтелекту в Херсонському державному університеті» (наказ від 27.05.2025 № 266-Д). Також здобувач повинен дотримуватись Кодексу академічної доброчесності здобувача вищої освіти Херсонського державного університету.

Результати неформальної освіти (платформи Coursera, Udemy, Prometheus, EdPro, PlusbyPhysiopedia тощо) оцінюються відповідно до «Порядку визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти» (наказ від 30.08.2024 № 429-Д).

- Екологічні аспекти розмінування <https://prometheus.org.ua/prometheus-free/environmental-aspects-of-mine-clearance/>

(+ 10 балів як вибіркові/додаткові види діяльності)

8. Схема курсу

Тиждень, дата, години (відповідно до розкладу: https://www.kspu.edu/About/Faculty/Faculty_of_biology_geograf_ecol/FBGE_for_students.aspx)	Тема, план	Форма навчального заняття, кількість годин	Список рекомендованих джерел (за нумерацією розділу 10)	Завдання	Максимальна кількість балів
МОДУЛЬ 1. Загальні положення. Природоресурсне право					
	<p>Тема 1 Вступ до дисципліни.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Екологічне право як галузь права 2. Роль екологічного права у здійсненні екологічної політики держави. 3. Основні положення екологічного права. та напрями державної екологічної політики. 4. Предмет і методи екологічного права. 5. Джерела і система екологічного права 6. Становлення і розвиток екологічного права <p>Годин: 2 ауд., 3 сам.</p>	Лекційне (2 години)	1, 2, 4, 6, 19	Прослуховування лекційного матеріалу, підготовка до практичних робіт	-
	<p>Тема 2 Право природокористування та правове регулювання в сфері поводження з відходами:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Принципи права природокористування. 2. Права і обов'язки природокористувачів. 3. Права і обов'язки суб'єктів орендних правовідносин природокористування. 4. Підстави виникнення та припинення права природокористування. 5. Правовий механізм управління відходами 	Лекційне (2 години) Практичне (2 години)	1, 2, 5, 7	Виконання завдань інструктивної картки; опрацювання термінів (самостійно)	5 балів

	Годин: 4 ауд., 7 сам.				
	<p>Тема 3 Право на природні ресурси та правове регулювання охорони та використання земель і надр:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Форми права власності на природні ресурси. 2. Об'єкти і суб'єкти права власності на природні ресурси. 3. Підстави для виникнення відносин права власності на природні ресурси. 4. Припинення права власності на природні ресурси. 5. Земля як об'єкт еколого-правових відносин 6. Надра як об'єкт правового регулювання використання та охорони <p>Годин: 8 ауд., 15 сам.</p>	<p>Лекційне (4 години) Практичне (4 години)</p>	1, 2, 4, 6, 18	Виконання завдань інструктивної картки; опрацювання термінів (самостійно)	10 балів
	<p>Тема 4 Правове регулювання охорони атмосферного повітря та використання і відтворення вод</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Атмосферне повітря як об'єкт правового регулювання використання та охорони 2. Правова охорона атмосферного повітря 3. Відповідальність за порушення законодавства про охорону атмосферного повітря 4. Право водокористування та його види 5. Особливості управління і контролю в галузі використання, відтворення та охорони вод. 	<p>Лекційне (4 години) Практичне (4 години)</p>	1, 2, 7, 15, 16	Виконання завдань інструктивної картки; опрацювання термінів (самостійно)	10 балів

	<p>Годин: 8 ауд., 15 сам.</p> <p>Тема 5 Правовий режим використання, відтворення і охорони лісів, тваринного світу:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Особливості управління і контролю в галузі використання, відтворення та охорони лісів 2. Правові засади управління і контролю в галузі використання, відтворення та охорони рослинного світу 3. Юридична відповідальність за порушення законодавства про рослинний світ 4. Правові засади управління і контролю в галузі використання, відтворення та охорони тваринного світу 5. Юридична відповідальність за порушення законодавства про тваринний світ <p>Годин: 4 ауд., 8 сам.</p>	<p>Лекційне (2 години)</p> <p>Практичне (2 години)</p>	<p>1, 2, 3, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 17</p>	<p>Виконання завдань інструктивної картки; опрацювання термінів (самостійно)</p>	<p>5 балів</p>
МОДУЛЬ 2. Природохоронне право					
	<p>Тема 5 Правове забезпечення екологічної безпеки та імплементація екологічного права ЄС в українську практику</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Хімічна безпека та пестициди 2. Правовий режим зон надзвичайних екологічних ситуацій 3. Джерела міжнародного екологічного права 	<p>Лекційне (4 години)</p> <p>Практичне (4 години)</p>	<p>1, 3, 4, 5, 6</p>	<p>Виконання завдань інструктивної картки; опрацювання термінів (самостійно)</p>	<p>10 балів</p>

	4. Екологічне право ЄС Годин: 8 ауд., 15 сам.				
	Тема 6 Відповідальність за порушення природоохоронного законодавства: 1. Правові вимоги до санітарно-захисних зон та зон спостереження 2. Екологічне право в умовах війни 3. Відповідальність та екоцид у міжнародному та національному праві Годин: 8 ауд., 15 сам.	Лекційне (4 години) Практичне (4 години)	1, 3, 4, 5, 7	Виконання завдань інструктивної картки; опрацювання термінів (самостійно)	10 балів
	Екзамен			підсумкова контрольна робота (тестування, усне опитування)	50 балів (з них 20 балів тестування)

9. Система оцінювання та вимоги

Розподіл балів, які отримують здобувачі, за результатами опанування навчальної дисципліни

№	Види навчальної діяльності (робіт)	модуль 1	модуль 2	Сума балів 8 семестр
	Обов'язкові види навчальної діяльності (робіт)			
1.	Практична робота			
	- оформлення інструктивної картки	24	16	40
2.	Самостійна робота	6	4	10
3.	Екзамен			
	Тестування		20	20
	Усна відповідь		30	30
	Разом балів			100
	Вибіркові/додаткові види діяльності (робіт)			
1	- підготовка наукової статті за темою курсу - підготовка доповідей / презентацій (5 балів за 1 презентацію) - проходження запропонованого курсу (за наявності сертифікату)			10

Взаємозв'язок між програмними результатами навчання та обов'язковими видами навчальної діяльності (робіт)

Види робіт Програмні результати навчання (ПРН)	Усне опитування	Тестування	Самостійна робота (опрацювання термінів)	Практична робота (оформлення інструктивної картки)	Виконання додаткових завдань (за бажанням)	Разом
ПР02	+	+	+	+	+	
ПР03	+	+	+	+	+	
ПР07	+	+	+	+	+	
ПР08			+	+	+	
ПР17	+	+	+	+	+	
ПР18			+	+	+	
ПР19			+		+	
ПР20	+	+	+	+	+	
ПР23	+			+	+	
ПР24	+	+	+	+	+	
Разом балів:	20	30	10	40	10	100

Критерії оцінювання практичної роботи:

1 – виклад матеріалу має уривчастий характер, відсутнє творче осмислення проблем, не використовується додаткова література, присутні деякі принципові помилки;

2 – виклад матеріалу має репродуктивний характер, відсутнє творче осмислення проблем, не використовується додаткова література, присутні деякі принципові помилки у викладі та оформленні роботи;

3 – матеріал викладений чітко та послідовно, основні положення розкриті, проблема осмислена творчо, використовується додаткова література, присутні деякі не принципові помилки у викладі та оформленні роботи;

4 – матеріал викладений чітко та послідовно, основні положення розкриті, проблема осмислена творчо, використовується додаткова література, висновки повні, обґрунтовані, робота оформлена без помилок;

Критерії оцінювання самостійної роботи:

0-0,4 – відповідь здобувача має фрагментарний характер, присутні деякі суттєві помилки, завдання виконано менше за половину;

1 – відповідь є повною, змістовною, має самостійний, чіткий і послідовний виклад, завдання виконано повністю.

Критерії оцінювання екзамену:

Екзамен проводиться в усній формі за переліком питань, що надаються здобувачам до екзамену, а також тестуванням за критеріями, що вказані безпосередньо у тесті. У білеті усного опитування три питання, кожне з яких оцінюється за наступною шкалою:

1-2 бали – здобувач володіє навчальним матеріалом на низькому рівні та не орієнтується в основних питаннях;

3-4 бали – відповідь здобувача має фрагментарний характер, є суттєві помилки, на додаткові запитання викладача не відповідає;

5-6 бали – відповідь здобувача має репродуктивний характер, присутні деякі суттєві помилки, не може вести дискусію, наводити власні переконливі аргументи;

7-8 бали – відповідь має самостійний чіткий і послідовний виклад, однак відповідь на окремі питання не є повною та потребує допомоги викладача;

9-10 балів – здобувач вільно володіє навчальним матеріалом, відповідь є повною, змістовною, здобувач здатен вести дискусію на високому теоретичному рівні.

10. Список рекомендованих джерел

Основна література

1. Караїм О. А. Українське та міжнародне природоохоронне законодавство: курс лекцій. Луцьк: ВНУ імені Лесі Українки, 2024. 168 с.
2. Краснова М.В., Краснова Ю.А. Екологічне право України. Спеціальна та Особлива частини: підручник. Київ: НУБіП України. 278 с.
3. Краснова М.В., Краснова Ю.А. Екологічне право України. Загальна частина : підручник. К.: ВПЦ "Київський університет", 2021. 190 с

Додаткова література

4. Ільків Н.В. Екологічне право України. Курс лекцій. Львів:, 2013.

5. Кобецька Н. Р. Екологічне право України : навчально-методичний посібник для студентів ОП «Право» спеціальності 081 : Право. Електронне видання. Івано-Франківськ : Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаника, 2022. 95 с.
6. Конспект лекцій з дисципліни «Природоохоронне законодавство та екологічне право» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня зі спеціальності 162 «Біотехнології та біоінженерія» за освітньо-професійною програмою «Біотехнології та біоінженерія» / Укл.: Якуніна А.О., Кам`янське, ДДТУ, 2019. 152 с.
7. Коваленко Ю. Л. Конспект лекцій з курсу «Природоохоронне законодавство та екологічне право» для студентів 4 курсу денної та 3 курсу заочної форм навчання за напрямом підготовки 6.040106 – Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування (фахове спрямування «Екологія та охорона навколишнього середовища», «Екологічна безпека») / Ю. Л. Коваленко ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2016. 108 с.

Електронні ресурси

8. Червона книга України. 2010-2025. Режим доступу: <https://redbook-ua.org/>
9. Червона книга України. Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України. 2025. Режим доступу: <https://mepr.gov.ua/diyalnist/napryamky/bioriznomanittya/chervona-knyga-ukrayiny-2/>
10. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року. Закон України; Стратегія від 28.02.2019 № 2697-VIII. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19#Text>
11. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розроблення проектів створення природних територій та об'єктів природно-заповідного фонду України. Мінприроди України; Наказ, Рекомендації від 21.08.2018 № 306. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0306737-18#Text>
12. Грачов. А. Атлас об'єктів природно-заповідного фонду України. Режим доступу: <https://pzf.land.kiev.ua/pzf-spisok.html>
13. Охорона рослинного світу. Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України. Режим доступу: <https://mepr.gov.ua/diyalnist/napryamky/bioriznomanittya/chervona-knyga-ukrayiny/>
14. Охорона тваринного світу. Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України. Режим доступу: <https://mepr.gov.ua/diyalnist/napryamky/bioriznomanittya/normatyvno-pravove-zabezpechennya-vedennya-chervonoyi-ta-zelenoyi-knygy-ukrayiny/>
15. Закон України «Про питну воду, питне водопостачання та водовідведення» від 10.01.2002 № 2918-III Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2918-14#Text>
16. Постанова Кабінету Міністрів України від 13.03.2002 № 321 «Про затвердження Порядку видачі дозволів на спеціальне водокористування». Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/321-2002-%D0%BF#Text>
17. Лісовий кодекс України. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3852-12#Text>
18. Про затвердження Методики визначення розмірів відшкодування збитків, заподіяних державі внаслідок самовільного користування надрами. 15.09.2022 № 366. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1337-22#Text>

19. Указ Президента України від 30.09.2019 № 722/2019 «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року». Режим доступу:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text>